

Opetushallitus
kirjaamo@oph.fi

Viite: Perusopetuksen ja lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteet 35/041/2012

Perusopetuksen ja lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnos

Yleistä

Opetushallitus on laatinut laajassa yhteistyössä luonnokset perusopetuksen opetussuunnitelman ja lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi. Perusopetuksen perusteet on jäsennetty neljään kokonaisuuteen, jotka ovat perusopetuksen yhteistä toimintaa kuvaavat luvut 1-12 ja kolme vuosiluokkakokonaisuutta (1-2, 3-6, 7-9) oppiaineineen, tukimateriaali ja lisäopetuksen perusteet.

Lausuntopyynnössä on pyydetty erityisesti kiinnittämään huomiota siihen, miten luonnoksiin sisältyvät linjaukset vastaavat perusopetuksen ja lisäopetuksen uudistumisen haasteisiin ja miten hyvin ne tukevat paikallisen opetussuunnitelman laadintaa. Lausunnot on pyydetty antamaan Opetushallitukselle sähköpostitse 15.10.2014 mennessä.

Perusopetuslain (628/1998) 14 §:n 2 momentin mukaan Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoi-
meen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Kuntaliiton näkemyksen mukaan luonnosperusteissa on sisältöjä, jotka eivät kuulu Opetushallituksen valtuutussäännöksen piiriin. Näitä ovat perusopetuksen toimintakulttuuri, perusopetuksen tehtävä, oppimisympäristöt, työtavat ja kouluruokailu. Tältä osin sisällöt tulisi poistaa tai siirtää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tukimateriaalia koskevan osion alkuun tukimateriaaliksi.

Tuntijakoasetuksen (422/2012) 11 §:n mukaan opetussuunnitelman perusteissa määrätään tarkemmin ne tiedot ja taidot, jotka oppilaan tulee perusopetuksen oppimäärän suorittaessaan saavuttaa.

1. Perusopetuksen yhteinen toiminta

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnan osalta keskeisiä kysymyksiä ovat, miten paikallinen opetussuunnitelmaprosessi organisoidaan, miten paikallisen opetussuunnitelmaprosessin ohjaus tapahtuu, miten tuntijako toteutetaan paikallistason opetussuunnitelmassa ja miten tuntijaon toteutumista oppilaiden osalta tullaan seuraamaan.

Opetushallituksesta riippumattomista syistä eräät tekijät aiheuttavat epätietoisuutta nimenomaan tuntijaon osalta. Näitä ovat valtioneuvosten asetuksen puuttuminen kolmen vuosiviikkotunnin lisäämisestä ja A2 -kielen järjestämisvelvoitteesta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan tarvetta näille muutoksille ei ole, joten niitä ei tule toteuttaa. Uusien opetussuunnitelmien käyttöönotto edellyttää myös päätöstä perusopetusasetuksen (852/1998) 3 §:n 1 momentin muuttamisesta.

Mahdolliset päätökset yllä mainituista asioista edellyttävät muutoksia myös lausunnolla oleviin perusteluonnoksiin ainakin valinnaisten aineiden osalta, vapaaehtoisen A2 -kielen ja eri vuosiluokkien vähimmäistuntimäärien osalta. Edellä mainittujen päätösten puuttuminen aiheuttaa epätietoisuutta paikallisen opetussuunnitelmatyön suunnittelussa ja käynnistämisessä.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan tämän hetkinen tilanne vaikeuttaa sitä, miten paikallisessa opetussuunnitelmassa opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla.

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Luonnosperusteet antavat hyvät lähtökohdat paikallisen opetussuunnitelman laatimiselle. Jokaisen luvun jälkeen on ohjeistus siitä, mitä kyseinen luku edellyttää paikallisen opetussuunnitelman laatimisen osalta. Pääosiltaan paikallisiin opetussuunnitelmiin perusteluonnoksessa esitettävät määräykset ovat keskeisiä paikallisen opetus- ja kasvatustyön järjestämisen kannalta.

On kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että paikallista opetussuunnitelmaa koskevia määräyksiä on runsaasti, minkä vuoksi opetussuunnitelman laatiminen vaatii poikkeuksellisen runsaasti paikallisia henkilöresursseja ja tekee paikallisista opetussuunnitelmista varsin laajoja asiakirjoja, mikä osaltaan saattaa nostaa kynnystä niihin perehtymiseen ja vaatii paljon paikallista perehdyttämiskoulutusta.

Perusteluonnoksen mukaan laadinnassa tulee ottaa huomioon muut paikalliset erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset. Näiden suunnitelmien ja päätösten määrä on kunnissa viime vuosien aikana kasvanut. Opetuksen järjestäjän päätettävissä tulee olla, missä laajuudessa kyseiset suunnitelmat ja päätökset synkronoidaan paikallisiin opetussuunnitelmiin. Kunnissa erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset toimivat itsenäisinä opetus- ja kasvatustyötä ohjaavina asiakirjoina, jotka opetuksen järjestäjä ottaa huomioon joka tapauksessa opetus- ja kasvatustyössä.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan erilliset paikallisiin opetussuunnitelmiin laadittavat suunnitelmat tulee laatia vain niiltä osin, mitä perusopetuslaki ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttävät. Opetussuunnitelmaperusteilla ei saa määrätä opetussuunnitelmaprosessista. Valtuutussäännöksen mukaan määräyksiä voi antaa vain opetuksen tavoitteista ja keskeisestä sisällöstä.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Paikallinen opetussuunnitelma luo perustan kunnassa tehtävälle kasvatus- ja opetustyölle. Paikallisella opetussuunnitelmalla on keskeinen merkitys paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden määrittelemisessä ja toteuttamisessa.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan perusteluonnoksessa on jätetty tilaa paikallisen opetussuunnitelman laadintatyön toteuttamiselle: kunnassa voidaan laatia yksi yhteinen paikallinen opetussuunnitelma tai tämän lisäksi koulukohtaiset opetussuunnitelmat opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan toteuttaa myös seudullisena yhteistyönä tai muulla tavalla. Päätökset laadintatavasta tekee opetuksen järjestäjä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että lukuvuosisuunnitelma on huomioitu osana paikallisen opetussuunnitelman laatimista. Lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin koulussa lukuvuoden aikana toteutetaan.

LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Luku tuntuu opetussuunnitelman perusteiden näkökulmasta tarpeettomalta. Lakiin perustuvien opetuksen järjestämistä ohjaavien velvoitteiden sisällyttäminen opetussuunnitelman perusteisiin ei ole tarkoituksenmukaista. Nämä ovat opetuksen järjestäjän perustietämykseen kuuluvia asioita samoin kuin turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset sekä ihmisoikeuksiin liittyvät sopimukset. Opetuksen järjestäjän velvollisuuksiin kuuluu valvoa, että opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet toteutuvat koulutasolla.

Kuntaliitto esittää kyseisen luvun poistamista tarpeettomana luonnospöytäkirjoista. Tämä myös tiivistäisi muutenkin varsin laajoja opetussuunnitelman perusteita.

LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Luvussa on paljon sisältöjä, jotka ovat perusopetuksen järjestämiseen liittyvien velvoitteiden kuvauksia eivätkä varsinaisia tehtäviä. Tehtäväkuvaus on myös tarpeettoman laaja-alainen. Luvusta on vaikea hahmottaa, mikä perusopetuksen tehtävä varsinaisesti on.

Perusopetuslain mukaan Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan valtuutussäännöksen perusteella Opetushallituksella ei ole toimivaltaa opetussuunnitelman perusteiden yhteydessä päättää perusopetuksen tehtävästä. Tältä osin luonnospöytäkirjoissa ei ole myöskään viittausta, mihin säännökseen Opetushallituksen toimivalta määrätä perusopetuksen tehtävästä perustuu. Ellei valtuutusta ole, kyseinen kohta tulee Kuntaliiton näkemyksen mukaan poistaa lopullisista opetussuunnitelman perusteista.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutustyötä.

Luvussa on kuvattu tuntijakoasetuksen (422/2012) perusteluja opetuksen valtakunnallisista tavoitteista. Tältä osin olisi toivottavaa, että Opetushallitus miettiisi, ovatko nämä tuntijakoasetuksen perustelut syytä ottaa mukaan lopullisiin opetussuunnitelman perusteisiin.

Tuntijakoasetuksen 1 §:n mukaan asetuksessa säädetään perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun esiopetuksen, perusopetuksen, lisäopetuksen ja maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista, joiden saavuttamista opetussuunnitelman perusteiden, opetussuunnitelmien sekä opetuksen ja kasvatuksen tulee varmistaa.

Yllä olevassa säännöksessä Opetushallitukselle annetaan toimeksianto tehdä tavoitteista ja sisällöistä koskevat määräykset sellaisiksi, että ne toteuttavat tuntijakoasetuksen valtakunnallisia tavoitteita.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Uutena elementtinä perusteluonnoksissa on seitsemän laaja-alaiseen osaamiseen liittyvää kokonaisuutta, jotka toteutetaan läpäisyperiaatteella kunkin vuosiluokan oppiaineiden tavoitteissa ja sisällöissä. Niiden tavoitteena on tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet saattavat edistää opetuksen eheyttämistä ja siirtymistä oppiainejakoisesta opetuksesta ilmiöpohjaiseen kokonaisopetukseen. Tässä mielessä osaamiskokonaisuuksilla saattaa olla merkitystä, varsinkin kun seuraava tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet tultaneen laatimaan ilmiöpohjaisen kokonaisopetuksen pohjalle oppiainejakaisuuden sijasta.

Kuntaliitto pitää oikeana ratkaisuna, että paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan.

LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Perusopetuksen toimintakulttuurin normittaminen opetussuunnitelman perusteissa ei sisälly Opetushallituksen valtuutussäännökseen. Koska koulun toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys koulun hyvinvointiin sekä kasvatus- ja opetustyön tuloksiin, tulisikin etsiä toinen foorumi, missä koulujen toimintakulttuurista ja sen periaatteista voitaisiin kertoa laaja-alaisesti.

Sama asia koskee myös oppimisympäristöjä ja työtapoja. Kuntaliitto esittää, että toimintakulttuuriin, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät luvut poistetaan lopullisista opetussuunnitelman perusteista tai siirretään perusopetuksen tukimateriaaleihin, koska ne eivät kuulu Opetushallituksen toimivaltaan perusteita laadittaessa.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaiset opintokokonaisuudet liittyvät luvussa 4.2 kuvattuihin toimintakulttuurin periaatteisiin.

Koska voimassa oleva valtuutussäännös ei Kuntaliiton näkemyksen mukaan sisällä toimivaltaa päättää koulun toimintakulttuurista, tulisi monialaiset opintokokonaisuudet erottaa toimintakulttuuriin liittyvästä lu-

vusta omaksi kokonaisuudeksi lopullisiin opetussuunnitelman perusteisiin.

Opetussuunnitelman perusteet rakentuvat oppiainejakoisuuden pohjalta, Kuntaliitto pitää perusteltuna, että perusteisiin on otettu mukaan opetuksen eheyttämiseen liittyviä elementtejä. Monialaiset oppimiskokonaisuudet tarjoavat mahdollisuuksia ilmiöpohjaiselle opetukselle ja edistävät laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyötä lisääviä kokonaisuuksia muun muassa oppilaiden moniluku- ja tiedonhallintataidoissa. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden sekä oppilaitosten sekä muiden yhteistyökumppaneiden kuten lähikirjastojen kanssa tehtävää yhteistyötä hyödyntäviä kokonaisuuksia.

LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.3 Opetuksen järjestämistapoja

Opetus erityisissä tilanteissa

Opetussuunnitelman perusteluonnoksessa sivun 34 lopussa todetaan: " Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa."

Kuntaliiton mielestä virke tulee poistaa opetussuunnitelman perusteista, koska asia ei kuulu Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteita koskevaan toimivaltaan ja antaa osittain virheellisen kuvan lastensuojelulaitosten roolista opetuksen järjestäjänä. Yksityisillä lastensuojelulaitoksilla ei ole opetuksen järjestämislupaa. Lastensuojelulaitoksissa laitoksen henkilökunnan antama opetus ei ole perusopetuslain mukaista opetusta.

Kuntaliitto haluaa korostaa, että lastensuojelulain perusteella kuntaan sijoitetut oppilaat suorittavat oppivelvollisuuttaan ensisijaisesti kunnan järjestämässä perusopetuksessa. Kunta osoittaa lastensuojelulain perusteella sijoitetuille oppilaille perusopetuslain 6 §:n 2 momentin mukaisen lähikoulun yhdenvertaisin perustein kunnassa asuvien muiden oppivelvollisuuttaan suorittavien lasten ja nuorten kanssa.

Perusopetuslain (628/1998) 4 §:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta.

Kuntaliitto toteaa, että lastensuojelulaitokseen sijoitettujen oppilaiden opetuksen järjestäminen ei poikkea muiden samassa kunnassa asuvien oppilaiden opetuksesta.

Tämän vuoksi sijoitettujen oppilaiden perusopetuksen järjestämistä koskeva koko osio tulee poistaa lopullisista opetussuunnitelman perusteista tarpeettomana.

Perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Lausuntopyynnössä on pyydetty erityisesti kiinnittämään huomiota siihen, miten luonnoksiin sisältyvät linjaukset tukevat paikallisen opetussuunnitelman laadintaa. Kuntaliiton näkemyksen mukaan perusteluonnokset antavat riittävän pohjan paikallisen opetussuunnitelmatyön toteuttamiselle edellyttäen, että tarvittavat päätökset tuntijakoasetuksen osalta saadaan tehdyksi mahdollisimman nopeasti ja tätä kautta paikallinen opetussuunnitelmatyö saadaan varmalle pohjalle. Samoin paikallisen opetussuunnitelmatyön toteuttaminen edellyttää, että lausunnossa mainitut Opetushallituksen toimivallan ylittävät osiot poistetaan lopullisista opetussuunnitelman perusteista tai siirretään perusopetuksen tukimateriaaliksi.

* * *

2. Vuosiluokkakokonaisuudet oppiaineineen

Eri oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt on kuvattu kolmessa vuosiluokkakokonaisuudessa, jotka rakentuvat valtioneuvoston asetuksessa (422/2012) olevien nivelvaiheiden mukaisesti.

Kuntaliitto pitää hyvänä asiana, että kussakin osiossa on erityistä huomiota kiinnitetty eri vuosiluokilla oleviin kriittisiin nivelvaiheisiin ja niiden ylittämiseen sekä määriteltä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja sisällöt kunkin vuosiluokkakokonaisuuden osalta.

Oppiaineiden tavoitteet, sisällöt ja vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvät laaja-alaisen osaamisen opintokokonaisuudet on esitetty selkeästi taulukkomuodossa. Tämän lisäksi sisällöt on kuvattu erikseen tekstimuodossa. Kuntaliitto pitää esitystapaa selkeänä.

Oppiaineiden osalta on määriteltä myös oppiaineen tehtävä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan nämä ovat pikemminkin kuvauksia siitä, minkälaisia asioita kukin oppiaine pitää sisällään eri vuosiluokilla.

Kuntaliitto pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että liiton näkemyksen mukaan Opetushallituksella ei ole toimivaltaa opetussuunnitelman perusteissa määrätä oppiaineiden tehtävistä. Tämän vuoksi Kuntaliitto esittää, että sana tehtävä poistetaan kunkin oppiaineen perästä. Sen sijaan muilta osin oppiaineen kuvaus voitaisiin jättää lopullisiin opetussuunnitelman perusteisiin.

Perusteluonnoksen mukaan siirryttäessä uusiin perusopetuksen opetussuunnitelmiin tarkoituksena on ottaa käyttöön Move! - fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä. Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen tiedonkeruu- ja palautejärjestelmä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä peruskoululaisten fyysisen kunnon seuraamista. Viime aikoina on laadittu lukuisia tutkimuksia ja selvityksiä lasten ja nuorten fyysisestä kunnosta. Niiden mukaan peruskoululaisten kunto on kehittynyt huonompaan suuntaan. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kouluilla on käytössä fyysisen kunnon mittaamiseen tarvittavia välineitä ja seurantajärjestelmiä.

Luonnosperusteissa todetaan, että valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seuranta-järjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne mahdollisuuksien mukaan tukevat 5. ja 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Kuntaliitto näkee ongelmallisena, että perusteluonnoksessa määrätään yhden seurantajärjestelmän käyttämistä fyysisen toiminatakyvyn seurannassa.

Kuntaliitto esittää, että kyseinen kohta poistetaan 5. ja 8. vuosiluokkien liikunnan tavoitteista ja sisältöalueista. Tulee myös ottaa huomioon, että tässä yhteydessä opetussuunnitelmanperusteilla ei voida määrätä terveydenhuoltolain mukaisista tehtävistä.

* * *

3. Lisäopetuksen luonnos

Arvoperustan, oppimiskäsityksen ja tavoitteiden osalta lisäopetuksen perusteluonnoksen sisältö noudattaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteluonnosta. Tältä osin Kuntaliitto viittaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteluonnoksesta antamaansa lausuntoon ja pyytää kiinnittämään huomiota erityisesti, mitä liitto on lausunut opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisia tavoitteita koskevasta luvusta 3.3.

Lisäopetusta varten ei ole valtakunnallista tuntijakoa, joka määrittäisi, mitä oppiaineita lisäopetuksessa tulee opettaa ja miten opetustunnit jaetaan näiden oppiaineiden kesken. Lisäopetukseen ei myöskään määritellä valtakunnallista oppimäärää eli opetettavien oppiaineiden tai muun opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä.

Tämän vuoksi Kuntaliitto pitää tärkeänä kuten perusteluonnoksessa todetaan, että opetuksen suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten sisällöt ja niiden toteuttamistavat lisäävät opiskelijoiden valmiuksia uranvalintaan, parantavat edellytyksiä jatko-opintoihin ja edistävät elämäntaitoja.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteluonnoksen lausunnon yhteydessä liitto on ottanut kantaa Opetushallituksen toimivaltaan päättää opetussuunnitelman perusteiden yhteydessä toimintakulttuurista, oppimisympäristöistä ja työtavoista.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan myöskään lisäopetuksen osalta Opetushallituksella ei ole valtuutusta antaa määräyksiä koulun toimintakulttuurista, oppimisympäristöistä ja työtavoista. Kuntaliitto esittää, että toimintakulttuuriin, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät luvut poistetaan lopullisista opetussuunnitelman perusteista tai siirretään perusopetuksen tukimateriaaleihin, koska ne eivät kuulu Opetushallituksen toimivaltaan perusteita laadittaessa.

* * *

Perusteet ja uudistumisen haasteet

Lausuntopyynnössä on pyydetty erityisesti kiinnittämään huomiota siihen, miten luonnoksiin sisältyvät linjaukset vastaavat perusopetuksen ja lisäopetuksen uudistumisen haasteisiin. Kuntaliiton näkemyksen mukaan perusteluonnos ei näytä tuovan suuria muutoksia perusopetuksen toteuttamiseen, koska perusteluonnokset rakentuvat tuntijakopäätöksen mukaisesti oppiainejakoisuuden pohjalle. Tietyt elementit luovat kuitenkin mahdollisuuksia opetuksen eheyttämiselle ja ilmiöpohjaiselle kokonaisopetukselle.

Tietty vaara on olemassa, että osaamisen tasoa ei pystystä nostamaan riittävästi Suomen kilpailukyvyn näkökulmasta. Voidaankin kysyä, onko Suomi maailman osaavin kansa vuonna 2020?

Vastaus kysymykseen riippuu paljon siitä, missä määrin osaamme hyödyntää opetuksessa huipputeknologiaa ja huolehtia oppilaiden hyvinvoinnista. Olettaessa uudet opetussuunnitelman perusteet käyttöön, oppilaiden tulee voida suorittaa osa opetussuunnitelman mukaisista oppisisällöistä ajasta ja paikasta riippumatta verkossa.

Kouluilla tulee olla mahdollisuudet käyttää maksutta valtakunnallista pilviväylä-palvelua, josta löytyvät opetussuunnitelman perusteiden mukaiset oppisisällöt ja digitaaliset oppimisympäristöt. Suoritetut opinnot tallentuvat sähköiseen opintorekisteriin ja ne hyväksi luetaan oppilaan aitoina opintosuorituksina.

Uudistumisen haasteisiin vastaaminen riippuu paljon siitä, miten hyvin onnistutaan sitouttamaan opetustoimen johtavat viranhaltijat opetussuunnitelmauudistuksen läpiviemiseen, miten hyvin valtio ja kunnat onnistuvat kohdentamaan opetussuunnitelmauudistukseen liittyvän perehdyttämiskoulutuksen oikeisiin asioihin ja miten hyvin onnistutaan uudistamaan opettajakoulutusta.

* * *

4. Lausunnon keskeisin sisältö

1. Perusopetuksen yhteinen toiminta luvut 1-12

Opetushallituksesta riippumattomista syistä eräät tekijät aiheuttavat epätietoisuutta nimenomaan tuntijaon osalta. Näitä ovat valtioneuvosten asetusmuutoksen puuttuminen kolmen vuosiviikkotunnin lisäämisestä ja A2 -kielen järjestämisvelvoitteesta.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan yllä kuvattu tilanne vaikeuttaa sitä, miten paikallisessa opetussuunnitelmassa opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan perusteluonnokset antavat riittävän pohjan paikallisen opetussuunnitelmatyön toteuttamiselle edellyttäen, että tarvittavat päätökset tuntijakoasetuksen osalta saadaan tehdyksi mahdollisimman nopeasti ja tätä kautta saadaan paikallinen opetussuunnitelmatyö varmalle pohjalle.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan luonnosperusteissa on sisältöjä, jotka eivät kuulu Opetushallituksen valtuutussäännöksen piiriin. Näitä ovat perusopetuksen toimintakulttuuri, perusopetuksen tehtävä, oppimisympäristöt, työtavat ja kouluruokailu. Kuntaliitto esittää, että edellä mainittuihin asiakokonaisuuksiin liittyvät luvut poistetaan lopullisista opetussuunnitelman perusteista tai siirretään perusopetuksen tukimateriaaleihin, koska ne eivät kuulu Opetushallituksen toimivaltaan.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan valtuutussäännöksen perusteella Opetushallituksella ei ole toimivaltaa opetussuunnitelman perusteiden yhteydessä päättää perusopetuksen tehtävästä. Tältä osin luonnosperusteissa ei ole myöskään viittausta, mihin säännökseen Opetushallituksen toimivalta määrätä perusopetuksen tehtävästä perustuu. Ellei valtuutusta ole, kyseinen kohta tulee Kuntaliiton näkemyksen mukaan poistaa lopullisista opetussuunnitelman perusteista.

2. Vuosiluokkakokonaisuudet oppiaineineen

Oppiaineiden osalta on määritelty myös oppiaineen tehtävä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan nämä ovat pikemminkin kuvauksia siitä, minkälaisia asioita kukin oppiaine eri vuosiluokilla pitää sisällään.

Kuntaliitto pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että liiton näkemyksen mukaan Opetushallituksella ei ole toimivaltaa opetussuunnitelman perusteissa määrätä oppiaineiden tehtävistä. Tämän vuoksi Kuntaliitto esittää, että sana tehtävä poistetaan kunkin oppiaineen perästä. Sen sijaan muilta osin oppiaineen kuvaus voitaisiin jättää lopullisiin opetussuunnitelman perusteisiin.

Kuntaliitto näkee ongelmallisena, että perusteluonnoksessa määrätään liikunnan yhteydessä yhden seurantajärjestelmän käyttämistä fyysisen toiminatakyvyn seurannassa.

Kuntaliitto esittää, että kyseinen kohta poistetaan 5. ja 8. vuosiluokkien liikunnan tavoitteista ja sisältöalueista tai vaihtoehtoisesti asia esitetään lopullisissa opetussuunnitelman perusteissa suositusluontoisena asiana.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus- ja kulttuuri

Juha Karvonen
kehittämispäällikkö

